

Sygn. akt I C 348/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

dnia 31 sierpnia 2020 roku

Sąd Rejonowy w Łęczycy, I Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: S.S.R. Wojciech Wysoczyński

Protokolant: st. sek. sąd. Katarzyna Retkowska

po rozpoznaniu w dniu 4 sierpnia 2020 roku, w Ł., na rozprawie,

sprawy z powództwa (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B.

przeciwko A. K.

o zapłatę kwoty 7.392,93 złote

na skutek sprzeciwu pozwanej od wyroku zaocznego z dnia 21 listopada 2019 roku

1. uchyla w całości wyrok zaoczny wydany w dniu 21 listopada 2019 roku;
2. umarza postępowanie co do kwoty 1161,00 (jeden tysiąc sto sześćdziesiąt jeden) złotych;
3. oddala powództwo w pozostałej części;
4. zasądza od (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. na rzecz A. K. kwotę 2.034 (dwa tysiące trzydzieści cztery) złote tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 348/19

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym do tutejszego Sądu 13 września 2019 roku, powód (...) Spółka akcyjna z siedzibą w B. wniósł o zasądzenie od pozwanej A. K. kwoty 7.392,93 zł wraz z umownymi odsetkami w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od 1 września 2019 roku do dnia zapłaty oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazano, iż pozwana zobowiązała się poprzez podpisanie weksla do zapłaty w dniu 31 sierpnia 2019 roku kwoty w wysokości 7.779,93 zł. Powód wezwał 1 sierpnia 2019 roku pozwaną do wykupu powyższego weksla (pozew k. 2- 4).

Wyrokiem zaocznym z dnia 21 listopada 2019 roku, zasądzono od A. K. na rzecz (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. kwotę 7.392,93 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 1 września 2019 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 2.217,00 zł (dwa tysiące dwieście siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty; oddalono powództwo w pozostałej części; oraz nadano wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności (wyrok k. 21).

Sprzeciw od wyroku zaocznego wniosła pozwana, reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika. Pozwana wniosła o oddalenie powództwa. Pozwana podniosła zarzuty: wypełnienia weksla na nieprawidłową kwotę; wygaśnięcia zobowiązania, oraz podniosła że w umowie pożyczki zawarte są klauzule niedozwolone zastrzegające na rzecz powoda opłaty nienależne i rażąco wygórowane. Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu (sprzeciw k. 26-28).

Postanowieniem z dnia 14 lutego 2020 roku, zawieszono rygor natychmiastowej wykonalności nadany wyrokowi zaocznemu wydanemu przez Sąd Rejonowy w Łęczycy w dniu 21 listopada 2019 r. w sprawie I C 348/19 (postanowienie k. 42).

W piśmie z dnia 2 marca 2020 roku, powód wniósł o utrzymanie w mocy wyroku zaocznego wydanego dnia 21.11.2019r. o sygn. I C 348/19 w części, tj. co do kwoty 6231,93 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 01.09.2019r. do dnia zapłaty; zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm przepisanych. Powódka przyznała, że w toku sprawy pozwana zapłaciła na rzecz powódki łącznie kwotę 1.161,00 zł i w tym zakresie powódka cofnęła pozew ze zrzeczeniem się roszczenia wnosząc o umorzenie postępowania w tym zakresie i zasądzenie na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania (pismo k. 46-49).

W toku procesu strony podtrzymały swoje stanowiska w sprawie (okoliczność bezsporna).

Sąd Rejonowy ustalił:

W dniu 19 października 2017 roku A. K. zawarła z powódką umowę pożyczki gotówkowej nr. (...). Powódka na wniosek pozwanej udzieliła jej pożyczki w kwocie 12.000 złotych na które złożyły się: całkowita kwota pożyczki wynosząca 6.000 złotych, oraz kredytowane koszty pożyczki w kwocie 6.000 złotych która została przeznaczona na zapłatę kosztów należnych w dniu zawarcia umowy o których mowa w punkcie 1.4 Pożyczka została udzielona na okres 36 miesięcy. Pożyczka została oprocentowana według stałej stopy oprocentowania w wysokości 9,89 % w skali roku. W związku z udzieleniem pożyczki pożyczkobiorca zobowiązał się ponieść koszty: 129,00 zł jako opłaty przygotowawczej, 4.971,00 zł jako wynagrodzenia prowizyjnego i 900 zł jako zapłaty za usługę (...);

Pozwana zobowiązała się do zwrotu się do zwrotu na rzecz pożyczkodawcy kwoty 13.932,00 złotych.

Pozwana zobowiązała się do spłaty pożyczki 36 równych miesięcznych rat obejmujących spłatę pożyczki oraz odsetek w wysokości 387 złotych w terminach wskazanych w harmonogramie spłat stanowiącym załącznik do umowy, przy czym pierwsza rata miała być płatna od dnia 1 grudnia 2017, a ostatnia rata w dniu 1 listopada 2020 roku.

Strony ustaliły, że zabezpieczeniem kwot należnych pożyczkodawcy z tytułu umowy będzie weksel własny in blanco nie na zlecenie wraz z deklaracją wekslową.

Pożyczkodawca mógł wypowiedzieć umowę pożyczki w przypadku: gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania. Pożyczkodawca zobowiązany był do zachowania 30 dniowego zachowania okresu wypowiedzenia warunków umowy. Pożyczkodawca miał prawo weksel in blanco na zasadach określonych w deklaracji wekslowej, gdy opóźnienie płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do

zapłaty zaległości w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania (...). (umowa k. 63-65, weksel k. 5, deklaracja k.7).

A. K. wpłaciła na rzecz powoda 20 rat pożyczki po 387 złotych każda z rat. Spłaty pozwana dokonywała w okresie od 29 listopada 2017 roku do dnia 18 listopada 2019 roku.

Pozwana wpłaciła raty w następujących dniach: 29.11.2017r., 27.12.2017 r., 22.01.2018 r., 26.02.2018 r., 16.03.2018 r., 25.04.2018 r., 16.05.2018 r., 26.06.2018 r., 26.09.2018 r., 29.10.2010 r., 27.11.2018 r., 16.01.2019 r., 5.03.2019 r., 10.04.2019 r., 20.05.2019 r., 11.06.2019 r., 13.08.2019 r., 12.09.2019 r., 14.10.2019 r., i 18.11.2019 r., (karta klienta k. 68, dowody wpłat k. 33-38).

Z uwagi na to, że pozwana zaprzestała regularnej spłaty rat , powodowa spółka pismem z dnia 02.07.2019 r. wezwała pozwaną do spłaty zaległości wyznaczając 7-mio dniowy termin do zapłaty, pod rygorem wypowiedzenia pożyczki. Pismo zostało wysłane na adres pozwanej wskazany przez pozwaną w umowie (k. 50, wraz z dowodem nadania k. 52).

Wobec bezskuteczności wezwania, na podstawie pkt 8.1 umowy, pismem z dnia 01.08.2019 r. zatytułowanym „wypowiedzenie umowy pożyczki”, powodowa spółka postawiła pożyczkę w stan wymagalności. Przedmiotowe pismo zostało wysłane na adres pozwanej podany w umowie (pismo k. 6, wraz z dowodem nadania k. 58).

Powyższy stan faktyczny, Sąd ustalił go w oparciu o znajdującą się w aktach sprawy dokumentację, nie budzącą wątpliwości co do jej prawdziwości.

Sąd Rejonowy zważył:

Żądanie powoda podlegało oddaleniu w części wobec częściowego spełnienia świadczenia oraz wobec nieważności postanowień umowy w zakresie klauzul abuzywnych.

W rozpoznawanej sprawie okolicznością bezsporną było zawarcie przez strony w dniu 19 października 2017 r. umowy pożyczki gotówkowej numer (...).

Zgodnie zaś z art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Zabezpieczeniem zawartej między stronami umowy pożyczki był weksel in blanco. Strony, zatem łączy zobowiązanie wekslowe uregulowane przepisami art. 921⁶ k.c. oraz ustawą z dnia 28 kwietnia 1936 r. prawo wekslowe (tj. z dnia 26 stycznia 2016 r., Dz. U. z 2016 r. poz. 160).

Zobowiązanie wekslowe ma charakter abstrakcyjny i bada się jedynie sam dokument wekslowy. Powód może bowiem żądać wydania nakazu zapłaty przeciwko każdemu zobowiązanemu z należycie wypełnionego weksla. Obowiązki posiadacza weksla ograniczają się wyłącznie do złożenia weksla do akt i wyartykułowania żądania odpowiedniej treści. Z kolei Sąd rozpoznający zarzuty od nakazu zapłaty, który został wydany na podstawie weksla, może uwzględnić tzw. stosunek podstawowy, a więc ten stosunek zobowiązaniowy, w związku z którym weksel został wystawiony. Sąd może to jednak uczynić jedynie wówczas, gdy strona zainteresowana przeniesieniem sporu na taką płaszczyznę podejmie stosowne czynności. Sąd nie ma obowiązku działać w tym zakresie z urzędu. Pozwany może zatem kwestionować samo istnienie lub rozmiar roszczenia wekslowego ze względu na jego związek ze stosunkiem podstawowym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2000 r., V CKN 136/00 wraz z aprobującymi glosami M. Kalińskiego oraz P. Machnikowskiego). Taka możliwość pozwala na stwierdzenie, że w przypadku weksla wystawionego in blanco następuje osłabienie jego abstrakcyjnego charakteru. Osłabienie abstrakcyjności zobowiązania wekslowego ucieleśnionego w wekslu in blanco przejawia się w tym, że po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla, spór z płaszczyzny stosunku prawa wekslowego przenosi się na ogólną płaszczyznę stosunku prawa cywilnego. W praktyce oznacza to, iż strony procesu mogą powoływać się na podstawy faktyczne i prawne wynikające

z łączącego je stosunku prawnego, który jest źródłem dochodzonego przez powoda roszczenia cywilnoprawnego (uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1967 r., III CZP 19/66, OSNP 1968, Nr 5, poz. 79; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 1997 r., I CKN 48/97, OSNC 1997, Nr 9, poz. 124 wraz z aprobowanymi glosami A. Szpunara oraz W. Kubalą; wyrok SA w Białymstoku z dnia 6 grudnia 2012 r., I ACa 633/12, Lex nr 1254286).

Rygoryzm zobowiązania wekslowego, decydujący o jego atrakcyjności jako formy zabezpieczenia wierzytelności, polega na jego samodzielnym i abstrakcyjnym charakterze. Abstrakcyjność zobowiązania wekslowego polega na tym, iż jest ono niezależne od podstawy prawnej, która spowodowała jego zaciągnięcie (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1956 r., (...) 1957, nr 1, s. 34). Natomiast samodzielność zobowiązania wekslowego ma podwójne znaczenie. Po pierwsze, oznacza niezależność poszczególnych zobowiązań wekslowych, tj. przykładowo zobowiązania wystawcy weksla i poręczyciela. Po drugie, łączy się z bezwarunkowym charakterem zobowiązania danej osoby. Na podstawie samego weksla wierzyciel może domagać się od dłużnika zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej.

Wystawienie weksla znajduje swą przyczynę w stosunkach kauzalnych zachodzących między stronami. W tej sprawie weksel został wystawiony w powiązaniu z zawartą w dniu 19 października 2018 r. umową pożyczki. Wierzycielowi przysługują dwa roszczenia: ze stosunku kauzalnego (umowy) i z weksla. Jest bezsporne, iż wierzyciel nie może dochodzić jednocześnie obu tych roszczeń. Wierzyciel, który przyjął weksel jest zobowiązany najpierw szukać zaspokojenia przez dochodzenie swej wierzytelności z weksla, zaś wierzytelność ze stosunku kauzalnego wygasa, jeżeli wierzyciel zostanie całkowicie zaspokojony z weksla. W przeciwnym razie może on dochodzić swoich roszczeń ze stosunku kauzalnego. Zasada abstrakcyjności znajduje swój wyraz także w tym, że nieważność lub inna wada stosunku kauzalnego nie wpływa na ważność zobowiązania wekslowego.

Ustawa nie definiuje pojęcia weksla in blanco, ale przyjmuje się, iż weksel własny in blanco jest to dokument zawierający, co najmniej podpis wystawcy złożony w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego. W doktrynie podkreśla się, że prawo wekslowe używając wyrażenia "weksel, niezupełny w chwili wystawienia" wskazuje tym samym, iż taki dokument nie może być uznany za papier bezwartościowy. Zawiera on już zobowiązanie wekslowe, bowiem wystawca lub akceptant złożyli na nim swoje podpisy właśnie w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego. Z chwilą uzupełnienia weksla in blanco zgodnie z wolą wystawcy lub akceptanta i w sposób nadający mu cechy weksla własnego lub trasowanego staje się on wekslem. Jednakże zobowiązanie z poprawnie uzupełnionego weksla istnieje od chwili złożenia na nim podpisu a nie dopiero od chwili uzupełnienia weksla (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2003 r., I CKN 434/01, LEX nr 137623; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 14 listopada 2003 r., II AKz 835/03, Wokanda 2004, nr 5, s. 43). Pomimo to, dopóki weksel in blanco nie zostanie uzupełniony w sposób nadający mu cechy weksla, osoby podpisane na wekslu in blanco nie mogą być traktowane jako zobowiązane wekslowo (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 1930 r., Rw. III 1445/30, PS 1931, poz. 486). Jeżeli weksel in blanco zostanie uzupełniony niezgodnie z art. 1 i 2 albo 101 i 102 (chodzi zatem tylko o warunki formalne ważności weksla), wówczas taki weksel będzie nieważny i osoby na wekslu podpisane nie są tym samym dłużnikami wekslowymi. Inną kwestią jest natomiast wypełnienie weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym (deklaracją wekslową).

Zgodnie z art. 41 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1528 z późn. zm.) weksel lub czek konsumenta wręczony kredytodawcy w celu spełnienia lub zabezpieczenia świadczenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki powinien zawierać klauzulę "nie na zlecenie" lub inną równoznaczną. W razie przeniesienia posiadania weksla zabezpieczającego umowę o kredyt konsumencki przez kredytodawcę na inną osobę, nawet wbrew jego woli, odpowiada on za wynikłą stąd dla konsumenta szkodę.

W niniejszej sprawie podniesiony przez pozwaną zarzut częściowego wygaśnięcia zobowiązania zabezpieczonego wekslem okazał się zasadny.

Z dokumentacji przedstawionej przez stronę powodową wynika, że pozwana pomiędzy 12 września 2019 roku i 18.11.2019 roku wpłacała powodce raty po 387 złotych każda z rat, łącznie 1.161 złotych. Wobec powyższego, w tym zakresie powodka cofnęła pozew ze zrzeczeniem się roszczenia wnosząc o umorzenie postępowania. Z uwagi na

cofnięcie powództwa w zakresie kwoty 1.161 złotych ze zrzeczeniem się roszczenia Sąd na podstawie art. 355 k.p.c. postępowanie umorzył.

Odnosząc się do dalszej kwoty dochodzonego roszczenia podnieść należy co następuje;

Należy zgodzić się z pełnomocnikiem pozwanej, że w sprawie niniejszej mamy do czynienia z klauzulami abuzywnymi.

W dniu 19 października 2017 roku, A. K. zawarła z powodem umowę pożyczki gotówkowej. Powódka na wniosek pozwanej udzieliła jej pożyczki w kwocie 12.000 złotych na które złożyły się: całkowita kwota pożyczki wynosząca 6.000 złotych, oraz kredytowane koszty pożyczki w kwocie 6.000 złotych która została przeznaczona na zapłatę kosztów należnych w dniu zawarcia umowy o których mowa w punkcie 1.4 tj. 129,00 zł jako opłaty przygotowawczej, 4.971,00 zł jako wynagrodzenia prowizyjnego i 900 zł jako zapłaty za usługę (...);. Pozostała kwota tj. 1.932 złote stanowią należne powódce odsetki umowne.

Celem ochrony konsumentów, jako strony ekonomicznie słabszej, ustawodawca w treści art. 385¹ -385³ k.c. usankcjonował stosowanie przez kontrahentów, będących profesjonalnymi podmiotami obrotu gospodarczego, niedozwolonych postanowień umownych (tzw. klauzul abuzywnych). Powołane przepisy stanowią implementację dyrektywy Rady Unii Europejskiej nr 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz.UE 1993 L 95/29 z późn. zm.).

Ustawodawca przewidział dwa sposoby sądowej kontroli postanowień zawieranych umów, a także postanowień samych wzorców umów, co do ich zgodności z prawem. Ocena taka może być dokonana:

- in abstracto. Ocena obejmuje wówczas jedynie wzorzec umowy a nie samą umowę, zaś podstawę kontroli stanowi w szczególności przepis art. 385¹ § 1 k.c. Jej celem jest ochrona zbiorowego interesu konsumentów. Powództwo w ramach abstrakcyjnej kontroli mogą wnieść podmioty wskazane w przepisie art. 479³⁸ k.p.c. Wyłącznie właściwym w tych sprawach jest Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Prawomocny wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów cechuje się tzw. rozszerzoną prawomocnością, co oznacza, że ma też skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania go do rejestru niedozwolonych klauzul umownych;

- in concreto, w toczącym się między przedsiębiorcą a konsumentem sporze, którego przedmiotem są skutki prawne określonego postanowienia zawartej umowy.

Klauzule niedozwolone cechuje brak mocy wiążącej od chwili zawarcia umowy lub związania stron wzorcem umownym (dla klauzul z wzorca). Orzeczenie sądu, który stwierdza niedozwolony charakter postanowienia umownego, ma charakter deklaracyjny, zarówno wówczas, gdy sąd orzeka w ramach kontroli incydentalnej, jak i wtedy, gdy dokonuje kontroli abstrakcyjnej (Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania - część ogólna. Komentarz do art. 385¹ k.c. Andrzej Kidyba (red.), Zdzisław Gawlik, Andrzej Janiak, Grzegorz Koziół, Adam Olejniczak, Agnieszka Pyrzyńska, Tomasz Sokołowski. System Informacji Prawniczej LEX).

Ochrona konsumenta przed klauzulami niedozwolonymi w umowach i wzorcach umownych jest skuteczna ex lege i sąd może dokonać ustaleń w tym przedmiocie także z urzędu, podczas rozpoznawania sprawy między konsumentem a przedsiębiorcą (Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania - część ogólna. Komentarz do art. 385¹ k.c. Andrzej Kidyba (red.), Zdzisław Gawlik, Andrzej Janiak, Grzegorz Koziół, Adam Olejniczak, Agnieszka Pyrzyńska, Tomasz Sokołowski. System Informacji Prawniczej LEX).

Zasadnicze wątpliwości wzbudzają postanowienia umowne nakładające na pozwaną zobowiązanie do uiszczenia kwot: 4.971,00 zł jako wynagrodzenia prowizyjnego i 900 zł jako zapłaty za usługę (...)

Krytyczne stanowisko należy zająć wobec wysokości wynagrodzenia prowizyjnego, którego wartość jest bliska kwocie udzielonej pożyczki, czy też dodatkowych uprawnień w ramach usługi (...). Prowizja stanowi wynagrodzenie pożyczkodawcy w wysokości nieadekwatnej do nakładu pracy. Taka praktyka jest naruszeniem ustawy o kredycie

konsumenckim i nieuczciwą praktyką rynkową. Ukrywanie dodatkowych prowizji wprowadza w błąd klienta, bo utrudnia mu porównywanie ofert konkurujących ze sobą firm.

Należy zatem uznać omawiane w poprzednich akapitach postanowienia za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Postanowienia te kształtują obowiązki leżące po stronie pozwanej w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Ciężar dowodu że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹ § 4 k.c.). Powódka nie powoływała się na indywidualne uzgodnienie powyższych postanowień, nie wskazywała również na taką okoliczność dowodów. W świetle art. 385¹ § 2 k.c., jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

Nieprzekonywująca jest polemika pełnomocnika powoda dotycząca zastosowania w sprawie art. 385¹ § 1 k.c. sprowadzająca się do zapatrywania, że nie można uznać wartości składnika pozaodsetkowych kosztów kredytu za wygórowaną w sposób nieuzasadniony, o ile nie przekracza ona ograniczenia, jakie ustawodawca ustanowił w art. 36a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 993 ze zm.) w odniesieniu do sumy wszystkich pozaodsetkowych kosztów kredytu. Odpowiedzieć na ten zarzut można stwierdzeniem, że na owe pozaodsetkowe koszty kredytu może składać się wiele elementów, a więc opłaty, prowizje, podatki, marże i koszty usług dodatkowych, co wynika z art. 5 ust. 6 i 6a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 993 ze zm.). Ustawowe ograniczenie łącznej wielkości tego rodzaju obciążeń konsumenta nie odbiera z pewnością Sądowi możliwości (ani nie zwalnia go od obowiązku) dokonania oceny, czy postanowienie umowne określające obowiązek zapłaty każdego z tych składników z osobna nie stanowi klauzuli abuzywnej w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Ukształtowanie praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, skutkujące rażącym naruszeniem jego interesów, może być efektem – jak w sprawie niniejszej – określenia wysokości jednego ze składników kosztów pozaodsetkowych w sposób radykalnie nieadekwatny do wzajemnych świadczeń przedsiębiorcy czy ponoszonych przez niego kosztów, prowadząc w rezultacie do istotnego naruszenia równowagi kontraktowej z pokrzywdzeniem konsumenta. Limitowanie przez ustawę rozmiaru całości obciążeń konsumenta z tytułu kosztów pozaodsetkowych kredytu nie może być interpretowane jako uprawnienie pożyczkodawcy do dowolnego określania wielkości poszczególnych składników tych kosztów – bez uwzględnienia treści art. 385¹ § 1 k.c. – o ile tylko ich suma nie przekroczy granicy zakreślonej przez ustawodawcę. Podkreślić trzeba, że przedsiębiorcę udzielającego kredytu konsumenckiego czy też pożyczki wiąże zarówno art. 385¹ § 1 k.c., jak i art. 36a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 993 ze zm.), co oznacza, że musi on mieć na uwadze zarówno to, by do umowy zawartej z konsumentem nie wprowadzać postanowień określających zobowiązania kontrahenta w sposób, który pozwałaby je uznać za klauzule niedozwolone, jak i dbać o to, by suma kosztów pozaodsetkowych nie wykroczyła poza ich maksymalną wysokość określoną ustawą.

W tym kontekście należy w pełni zgodzić się, że określenie prowizji na poziomie zbliżonym do wielkości pożyczonej kwoty nie znajduje żadnego uzasadnienia na gruncie równowagi kontraktowej w stosunkach pomiędzy przedsiębiorcą i konsumentem oraz problematyki ekwiwalentności ich świadczeń. Pojęcie prowizji – choć używane i przez ustawodawcę i w praktyce instytucji kredytowych – nie zostało ustawowo zdefiniowane, a w umowach zawieranych w obrocie finansowym odpowiadają mu rozmaite desygnaty, choć zwykle określa się tak jeden z elementów wynagrodzenia za udzielenie kredytu lub pożyczki, który – w przeciwieństwie do oprocentowania – nie jest zapłatą za możliwość korzystania z kapitału, ale stanowi swoiste wynagrodzenie instytucji kredytowej za czynności związane np. z zawarciem umowy (np. ocena zdolności kredytowej, przygotowanie i analiza dokumentów), z pozostawianiem w gotowości udostępnienia środków w przypadku kredytu niewykorzystanego czy z podejmowaniem czynności związanych z wcześniejszą spłatą kredytu lub pożyczki albo odstąpieniem przez kontrahenta od umowy. W realiach rozpoznawanej sprawy można mówić jedynie o prowizji za udzielenie pożyczki, natomiast równocześnie brak jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, iż koszty, jakie pożyczkodawca poniósł w związku z czynnościami skutkującymi zawarciem umowy i wypłatą kapitału, pozostają w choćby zbliżonej proporcji do żądanego od pozwanego świadczenia wzajemnego. Bez wątplenia, tego rodzaju postanowienia umowne dotyczące prowizji są niezgodne z zasadami uczciwości kupieckiej, a także z zasadami współżycia społecznego i kształtują obowiązki konsumenta w

sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, skoro nie mają jakiegokolwiek uzasadnienia i powiązania ekonomicznego z poniesionymi rzeczywiście kosztami przedsiębiorcy udzielającego pożyczki. Wszelkie opłaty pobierane przez pożyczkodawcę powinny wyrównywać rzeczywiste koszty poniesione przez niego w związku z podjęciem danej czynności i nie powinny być rażąco wysokie dla konsumenta, a zatem nie powinny być formułowane w sposób ryczałtowy, bez odzwierciedlenia w kosztach ponoszonych rzeczywiście przez pożyczkodawcę. Niedopuszczalna jest sytuacja, gdy jedna ze stron umowy, wykorzystując swoją pozycję profesjonalisty, kształtuje postanowienia umowne w taki sposób, że wprowadza do niego konstrukcję prawną, która prowadzi do pokrzywdzenia drugiej strony stosunku prawnego, w tym wypadku konsumenta, a tym samym do rażącego naruszenia jego interesów.

Spełnione są również pozostałe przesłanki zastosowania art. 385¹ § 1 k.c., skoro strona powodowa bezsprzecznie, zawierając przedmiotową umowę pożyczki, posłużyła się wzorcem umownym, na który konsument nie miał rzeczywistego wpływu, a prowizja co do zasady nie ma charakteru świadczenia głównego (tak np. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2004 r., I CK 472/03, niepubl. lub w wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumenta z dnia 14 grudnia 2010 r., XVII AmC 426/09, niepubl.) – za główne można uznać przede wszystkim takie świadczenie, które wyznaczone jest przez essentialia negotii danej umowy, tymczasem w rozpoznawanej sprawie mamy do czynienia z wynagrodzeniem za podjęcie czynności związanych z zawarciem umowy, nie zaś z zapłatą za możliwość korzystania z kapitału, którą można byłoby ewentualnie zakwalifikować jako świadczenie główne w ramach umowy pożyczki. Wobec powyższego, stwierdzić trzeba, iż postanowienie umowy pożyczki zobowiązujące konsumenta do zapłaty wygórowanej prowizji nie wiąże pozwanej, a tym samym roszczenie o zapłatę jej pozostałej, nieuiszczonej dotąd części, jest niezasadne.

Bezzasadne jest również naliczenie kwoty z tytułu przyznania usługi (...) w sytuacji, gdy wszystkie objęte nim usługi realizowane są na żądanie pożyczkobiorcy, a Powódka nie przedstawiła jakichkolwiek dowodów wykazujących, aby takie usługi były świadczone na rzecz Pozwanej. Obciążenie Pozwanej kwotą za sam fakt umożliwienia dostępu do usług, które nie były wykonywane nie znajduje jakiegokolwiek uzasadnienia w sytuacji, gdy Powódka nie wykazała, aby poniosła jakiegokolwiek koszty związane z samym tylko udostępnieniem usług. Na fikcyjny charakter zastrzeżenia usługi (...) wskazują również warunki skorzystania możliwości odroczenia spłaty rat pożyczki w ramach tej usługi, które wymagają złożenia wniosku przed nadejściem terminu płatności raty, a ponadto braku posiadania zaległości w spłacie. Przesłanki są zatem bardzo rygorystyczne, utrudniając w praktyce skorzystanie z tej usługi. Również ta kwota stanowi dodatkową ukrytą opłatę z tytułu udzielenia pożyczki, która jest znacząco wygórowana i prowadzi do zachwiania równowagi stron.

Należy odnotować, że w sprawie niniejszej strona powodowa domagała się w pozwie zapłaty kwoty 7.392,93 zł, nie precyzując jednak wysokości poszczególnych należności, jakie się na tę sumę składały, poza wskazaniem wysokości należności odsetkowej za opóźnienie w kwocie 39,93 zł; później dochodzona suma została w toku postępowania ograniczona jeszcze o kwotę 1.161 zł odpowiadającą świadczeniu spełnionemu przez pozwaną.

Skoro pozwana w dniu 19 października 2017 roku zawarła z powodem umowę pożyczki gotówkowej, w kwocie 12.000 złotych na które złożyły się: całkowita kwota pożyczki wynosząca 6.000 złotych, oraz kredytowane koszty pożyczki w kwocie 6.000 złotych na które złożyły się: 129,00 zł jako opłaty przygotowawczej, 4.971,00 zł jako wynagrodzenia prowizyjnego i 900 zł jako zapłaty za usługę (...), zaś postanowienia umowy pożyczki zobowiązujące pozwaną do zapłaty wygórowanej prowizji i zapłaty za usługę (...) nie wiąże pozwanej, a tym samym roszczenie o zapłatę, kwoty 5.871 złotych jest niezasadne i do spłaty na rzecz powódki pozostawała kwota 6.129 złotych wraz z odsetkami umownymi od powyższej kwoty w wysokości wskazanej w pkt. 1.2 umowy tj. 9,89% w skali roku, od dnia 19.10.2017 roku (początek umowy) do dnia 1 września 2019 roku (koniec umowy) w wysokości 1.142,91 złotych. Łączne zobowiązanie pozwanej wobec powódki z tytułu umowy z dnia 17.10.2017 roku wynosiło 7.271,91 złotych.

Pozwana, co bezsporne uiściła na rzecz powódki łączną kwotę 7.740 złotych (20 rat po 387 złotych każda z rat). Z uwagi na powyższe uznać należy, że pozwana spełniła wobec powódki zobowiązanie wynikające z umowy z dnia 19 października 2017 roku.

Wobec powyższego, na podstawie art. 347 k.p.c. należało uchylić w całości wyrok zaoczny wydany w dniu 21 listopada 2019 roku.

Wobec cofnięcia pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia, na podstawie art. 355 k.p.c. umorzyć postępowanie co do kwoty 1.161,00 złotych oraz oddalić powództwo w pozostałej części jako bezzasadne.

Działając na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w punkcie 4 wyroku zasądzono (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. na rzecz A. K. kwotę 2.034 (złote tytułem zwrotu kosztów procesu na którą złożyły się: 200 zł. – opłata od sprzeciwu, 1.800 zł. wynagrodzenie pełnomocnika ustanowionego z wyboru, 34 zł. opłata od pełnomocnictw.